

kolonien paa den tætbefolkede Ø ikke ganske nyder den Fred, den fortjener; dog siges Kolonien nærmest at være i Tiltagen, sikkert ikke mindst som Følge af Lærer CARL HANSENS Arbejde paa at interessere Øboerne i den sjældne danske Ynglefugls Bevarelse.

Ynglende Storspover (*Numenius arquata* (L)) paa Fanø.

Iagttagelser ved Rederne.

Af NIELS HARALD JENSEN.

I Maj Maaned 1936 opholdt jeg mig nogle Dage paa Fanø (23.—27. Maj), og under dette Besøg lykkedes det ganske overraskende at konstatere Storspoven som Ynglefugl paa Øen, idet jeg traf 3 maaske 4 Par og fandt en Dununge.

Da Storspoven endnu hører til de sjældnere Ynglefugle her i Landet, og da der her paa et begrænset Omraade tilmed var flere Par, interesserede dette Fund mig selvsagt meget. Der blev dog ikke Tid til en nærmere Undersøgelse dette Aar; men i de to følgende Aar har jeg nu, med velvillig Støtte fra »Den Raben-Levetzauseke Fond«, haft Lejlighed til at gøre indgaaende Iagttagelser ved Rederne, og da Fuglenes Optræden ved disse endnu er lidet kendt herhjemme, kan det muligt have Interesse at høre lidt herom.

Der foreligger mig bekendt tidligere kun Fund af ynglende Storspover fra følgende Omraader her i Landet: Randbøl Hede, Fil Sø, Frøslev Mose og Lille Vildmose¹.

Det første Redefund stammer fra Randbøl Hede 1934 (D. O. F. T., 28, 1934, S. 71). Siden har denne store, nu fredlyste, Hede huset eet, maaske flere Par hvert Aar. Sandsynligvis er Indvandringen her allerede sket for en Del Aar tilbage, idet Spoverne er iagttaget i hvert Fald siden 1926 (D. O. F. T., 25, 1931, S. 104).

¹ Senere, i 1937, skal Spoven ogsaa være fundet paa Borris Hede (Efter TH. KJÆR, Dansk Jagtt., Nr. 9, 1938). Endvidere har jeg nu i 1938 paa en Rejse, som jeg har foretaget for Naturfredningsraadet, konstateret ynglende Spover paa Kalsmærsk Hede og Østerhede ved Tarm.

Ved Fil Sø bemærkede Opsynsmanden, BECH-THOMSEN, i 1932 et Par Spover; de saas med langbenede Unger i Juli (D.O.F.T., 26, 1932, S. 147). Senere (i Brev af $13/3$ 38) har BECH-THOMSEN meddelt mig, at Spoverne formentlig allerede ynglede i 1931; derimod ikke efter 1932, hvilket han mener skyldes, at en af de gamle Fugle maa være skudt under Jagten d. 1. August dette Aar¹.

Ogsaa fra Frøslev Mose, lige Nord for Grænsen, angives Storspoven som ynglende. Flere Ornithologer har iagttaget et Par i Maj—Juni, og yderligere findes nu en Unge fra denne Lokalitet opstillet i Lærer SANDKAM's store Fuglesamling paa Als.

I 1937 har H. M. THAMDRUP endvidere fundet Reden i Lille Vildmose og mener, at der her er flere Par (Flora og Fauna, 1937, S. 129).

Fra Fanø foreligger der en ældre tvivlsom Meddelelse om ynglende Storspover. M. KLINGE, der besøgte Øen i Pinsen 1911 (D.O.F.T., 6. Aarg., S. 212), omtaler, at han allerede dengang fra en Meddeler havde faaet Oplysninger om, at Storspoven ynglede paa Øen og skulde være set med store Unger paa Grønningen (1909). KLINGE selv saa dog ingen enkelte Spover eller Par og tvivler om Meddelelsens Rigtighed. Men der kan altsaa alligevel have været noget om denne Meddelelse; Muligheden er jo nu tilstede. KLINGE har, efter Beskrivelsen at dømme, ikke undersøgt det Terræn, hvor Spoverne nu yngler, særlig nøje. Og Spoverne kan meget vel være søgt ud paa Grønningen, den store Engstrækning mod Nord, med Ungerne. Saaledes opgiver Lærer LEO NOVRUP (Dansk Jagtt., 1936, S. 134), at han paa Randbøl Hede i 1936 traf et Kuld daggamle Unger, ringmærket i Reden Dagen før, 6 km fra Redestedet.

Adskillige Ornithologer har dog senere besøgt Fanø, men ynglende Spover omtales ikke, end ikke C. A. RASMUSSEN, hvis nylig udkomne Bog »Fra Hedehøgens Rige« netop omhandler Øens Fugleliv, har faaet den med.

Den første Mistanke, om at Storspoven ynglede der, fik jeg om Morgen den d. 26. Maj 1936. Paa et mindre Hedearal

¹ 1938 har jeg selv undersøgt Filso-Omraadet. Spoven ynglede da antagelig ikke; en enkelt saas dog d. 16. Maj.

opførte 5 Fugle en sand Parringsdans ude i Lyngen. Hvert Øjeblik gik et Par paa Vingerne, og under Flugten hørtes med Mellemrum den ejendommelige Parringstrille. Ogsaa de foregaaende Dage havde jeg set Spover det paagældende Sted, men da der oftest havde været flere sammen, havde jeg antaget dem for trækkende Fugle, af hvilke der ogsaa daglig saas en Del ved Stranden. Men nu, efter at have hørt dem, var jeg ikke i Tvivl om, at det var Ynglefugle. Og da Sceneriet om Aftenen gentog sig, holdt jeg fra Toppen af en Klit Øje med, hvor et Par gik ned. Næste Morgen fandt jeg paa dette Sted, hvor jeg antog Reden maatte være, en Dununge. Det var lige i rette Øjeblik, for Kuldet havde forladt Reden, som jeg fandt en Snes Skridt derfra; de andre Unger lykkedes det ikke at opdage, de maa have trykket ualmindelig godt, for de havde sikkert først forladt Reden, da de ved min Ankomst blev advaret af Forældrene. Disse fløj ustandselig klagende over mig, og ved deres ængstelige Skrig blev yderligere 5 Spover tilkaldt, det maatte derfor antages at 3, maaske 4, Par ynglede.

I 1937 har jeg fundet 2 af Rederne og med Sikkerhed konstateret 6—7 Par paa et ret begrænset Omraade.

Ynglepladsen bestaar af Klitheder, smaa spredte Lyngsletter mellem lave Klitter. I fugtige Perioder staar store Partier under Vand, og hele Terrænet faar da et tundraagtigt Udseende. Bevoksningen bestaar foruden af Lyng, Klokkelyng og Revlingris tillige af smaa Græssletter og spredte Tuer, de magre Partier er kun dækket af Rensdyrlav eller Hjælme.

Den omtalte Rede fra 1936 og den ene fra 1937 var anbragt paa lyngklædte Tanger, der strækker sig ud i delvis græsbevoksede Lavninger. Den anden Rede fra 1937 adskilte sig en Del fra disse, idet den var anbragt lige midt i en meget høj og tæt Lyngtue paa Hedens højeste Parti. De øvrige Par maatte have Rede spredt i de omliggende Hededale. Jeg kunde nøje fastslaa, hvor 4 Par havde Tilhold; men det var ret uoverkommeligt at opsøge alle Rederne. Et af Parrene holdt til næppe hundrede Meter fra en ret stærkt befærdet Vej, et andet lige paa Grænsen mellem Hede og opdyrket Jord. Man vil saaledes forstaa, at Spoverne nærmest bor i spredt Koloni og er meget selskabelig anlagt; dette er jo ogsaa meget ofte Tilfældet paa Rugepladserne i vore Nabolande.

Jeg ankom denne Gang, ligesom i 1936, til Øen den 23. Maj, men det var bleven Aften og for sent at opsøge Spoverne denne Dag. Det behøvede jeg nu heller ikke; thi fra mit Telt, som jeg havde opslaaet en halv Kilometer fra Ynglepladsen, kunde jeg tydeligt høre Spoverne ude fra Heden. I den lyse Nat blev de ved med deres jublende Parringstoner til Kl. 1³⁰, og allerede efter 3 Timers Forløb vækkede de mig paany.

Den ene Rede lykkedes det ret hurtigt at finde denne Morgen. Redeskaalen var her kun en svag Fordybning i Bundens Rensdyrlav. Andet Redemateriale fandtes ikke, med Undtagelse af et Par Maagedun i Kanten. Disse Dun er sikkert ikke tilfældige, de bemærkedes ved begge Rederne, og de giver disse mere Lighed med Sølvmaagereder, af hvilke en Koloni findes i Nærheden. Reden indeholdt 4 store, olivengrønne, brunplettede Æg. Rugningen var stærkt fremskredet; et enkelt Æg var svagt spraaet, og i Løbet af Dagen havde alle Ungerne hugget Hul paa Skallen, og de pipede højlydt.

Rede Nr. 2 fandt jeg lidt senere paa det høje Hedeparti ca. 200 m fra den første. Den indeholdt kun 3 Æg, hvis Farve var noget lysere og de brune Pletter færre og større.

Muligvis var det et omlagt Kuld, dette tydede, foruden Æggenes Antal, ogsaa den stærkt varierende Størrelse paa; det viser sig nemlig ofte, at i omlagte Kuld bliver de sidste Æg ret smaa, og i denne Rede maalte Æggene:

74 × 52 mm
67 × 47 —
66 × 47 —

medens de 4 Æg i førstnævnte Rede maalte:

75 × 51 mm
73 × 50 —
71 × 47 —
67 × 48 —

Maximumsstørrelsen angives (eft. HARTERT) til Længde 75,5 mm, Bredde 55 mm. Efter HØRRING (Fugle II) er Længden 62—75 mm, Bredden 47—49 mm.

Æggene fra Fanø er saaledes gennemgaaende ret store.

I tre Dage havde jeg disse 2 Reder under Observation. Det meste af Tiden laa jeg i Fotoskjul direkte ved en af dem (Afstand 120 cm), hovedsagelig ved den med de 4 Æg; thi den var tilmed saa heldigt beliggende, at jeg om Morgenen, inden det blev lyst, ved at kravle et Par Hundrede Meter gennem Lyngen, i Skjul bag en Klit, kunde komme den rugende Fugl temmelig nær, uden at den eller dens vagthavende Mage, der gerne stod paa Toppen af en anden Klit, opdagede mig. Det var en stor Fordel, for naar jeg laa ved selve Reden, var det vanskeligt at holde Øje med begge Fuglene; nu derimod blev jeg Vidne til Parrets uforstyrrede Optræden ved Reden.

Baade ♂ og ♀ deltog i Rugningen. ♂ rugede mest og var den omhyggeligste med Æggene. Det var næsten umuligt at skelne de to Fugle fra hinanden, naar de gik i Lyngen, og de afløste aldrig hinanden ved selve Reden (i 1938 har jeg dog iagttaget begge Fugle sammen, 2—3 m fra Reden). Den 24. Maj var det, saavidt jeg kunde skønne, udelukkende ♂, der rugede (Fig. 1). ♀ saas ofte i Nærheden, og paa Hannens Kalden kom hun straks flyvende over Reden. Han forlod saa gerne Æggene, svang sig op efter hende og forfulgte hende. Under Flugten hørtes Parringstrillen næsten uafbrudt, den bestaar af en lang Række hurtigt efter hinanden følgende Triller, der, hver Gang Spoverne nærmer sig Jorden, afsluttes med en blød Tone; men iøvrigt er Temaet rigt afvekslende, og den saakaldte Parrings-trille høres fra begge Fugle.

Efter disse smaa Flyviture landede Hannen næsten altid direkte ved Reden; var denne derimod forladt, grundet paa Forstyrrelse, forsøgte den, som de fleste Rugefugle, en Del Tilnærmelser, før den forsigtig gik paa Æggene.

Den 25. rugede udelukkende ♀ i de godt otte Timer, jeg laa ved Reden (fra Kl. 6 til Kl. 14). Hun varmede dog ikke Æggene ret længe ad Gangen; men Ungerne var nu ogsaa langt fremme og arbejdede selv ihærdigt for at komme ud. Ved Middagstid blev det meget varmt, og ♀ »svedte« tilsyneladende paa Reden; hun laa med halvt aabent Næb, og klare, glinsende Draaber perlede frem ved Næbroden. Ved den mindste Anledning forlod hun Æggene. Blot en Sommerfugl eller en

Flue viste sig i Nærheden, skulde den absolut fanges. Ligeledes fik den raslende Lyd af et Firben i Lyngen hende til at løbe en halv Snes Meter fra Reden for at snappe Dyret. En Tid lang laa hun endog lige ved Siden af Æggene, ikke fordi hun

N. H. JENSEN fot.

Fig. 1. Storspove ♂ ved Reden. ²⁴/₅ 1937.

var bange, nej — hun iagttog derfra spændt Ungernes Anstrængelser for at komme ud.

Jeg ventede ogsaa Ungerne hvert Øjeblik den Dag, men først den 26. Kl. 9³⁰ kom den første ud af Ægget ved egen Hjælp. Den rugende Spove havde forladt Reden Kl. 7³⁰ for at søge Føde i en nærliggende Vandsamling, Spovernes kæreste Opholdssted. Med Mellemrum kaldte den, og Ungerne i Æggene svarede da næsten med samme Tone.

Fra Kl. 10¹⁵ rugede ♂, og Kl. 12¹⁵ kom den anden Unge

ud, hjulpet af ♂. Første Unge var da tør og kravlede udenfor Reden.

En enkelt Gang hørtes ♀ over Reden; hun fløj advarende forbi samtidig med, at ogsaa de andre Fugle i Nærheden blev urolige. ♂ trykkede fast paa Reden, fulgte derefter, da Faren var drevet over, opmærksomt Begivenheden kikkende opad med Hovedet paa skraa. Det var et Par nærgaaende Sortkrager (*Corvus corone corone*), der aflagde Besøg. Der ruger adskillige Par paa Øen, og de er sammen med Sølvmaagen (*Larus argentatus*) Spovernes værste Fjender.

Kl. 13³⁰ var 3 Unger fremme, og en halv Time senere stod ♂ over dem alle fire. ♀ saas overhovedet ikke i Nærheden, og da jeg gik fra Reden, lettede ♂ ikke, men løb bort, skjult af Lyngen.

Under mine Ophold ved Rederne var der ogsaa Lejlighed til at iagttage Lokaltetens øvrige Fugle. 2 Ederfugle (*Somateria mollissima*) rugede lige i Nærheden, den nærmeste kun 20 m fra den ene Spoverede. 1 Vibe (*Vanellus vanellus*) gik med store Unger i Vandsamlingen, og paa en sandet Knold boede et Par Strandskader (*Hæmatopus ostralegus*). Sandterner (*Gelochelidon nilotica*) aflagde daglig Besøg; jeg har talt op til 21 Fugle samtidig; de yngler nu maaske paa Øen, men kan ogsaa hidrøre fra Kolonien paa Langli i Ho Bugt. Endelig var Hedehøgen (*Circus pygargus*) en sikker Gæst paa Fourageringstogterne ud over Heden.

Om Aftenen tilsaa jeg de to Reder for sidste Gang inden min Afrejse fra Øen. Jeg blev da ikke saa lidt forbauset ved paa Ynglepladsen mellem Rederne at se en Forsamling paa 13 Spover. Forklaringen paa deres Tilstedeværelse kom, da de lettede og under bløde, langtrukne Fløjt i samlet Flok drog ud til Stranden — det var trækkende Fugle, der havde slaet sig ned blandt deres ynglende Artsfæller.

Ungerne havde forladt deres Rede; tilbage laa Æggeskal-lerne, som Spoverne ikke fjerner fra Reden. Begge de gamle Fugle var nu tilstede og gav deres Mishag til Kende, mens jeg ledte efter Ungerne, som jeg ret snart fandt; endnu havde de kun fjernet sig en halv Snes Meter fra Reden.

I Reden med de 3 Æg var der ingen Forandring sket; den rugende Fugl lettede i god Tid og fløj stiltiende bort.

Jeg ledsagedes denne Aften af Muremester P. MORTENSEN, Sønderho, der mente at have set en Spoverede omtrent paa samme Sted (1934?). Efter at have set disse Reder, var han ikke i Tvivl, da Æggene var tilsvarende. Ogsaa Gaardejer

N. H. JENSEN fot.

Fig. 2. Reden med Ungerne $26/5$ 1937.

CHR. LAURIDSEN, Rindby, der paa forskellig Maade har været mig behjælpelig og som ejer et Stykke Hede lige ved Spovernes Yngleplads, har hørt Spovernes Parringstriller dér igennem flere Aar.

For at se, om man kunde konstatere Ynglespoverne allerede i April, har jeg besøgt Øen igen fra d. 13. til d. 16. April 1938. Flere Par var da ankommet til Ynglepladsen, og Parringstrillen hørtes ofte; Reder fandt jeg dog ikke, og de var sikkert næppe paabegyndt endnu. Derimod fik jeg en Anelse om, at

Spoven ogsaa ynglede andre Steder paa Øen, i hvert Fald hørte jeg Ynglefugle 5 forskellige Steder med en indbyrdes Afstand af flere Kilometer, og paa en Strandeng udfor et Hedeparti iagttog jeg selve Parringscenen.

Endelig har jeg atter aflagt Besøg paa Ynglepladsen 26.—28. Maj 1938. Mine Iagttagelser fra iaar stemmer overens med de foran beskrevne. Den 26de havde sikkert alle Par, paanæret, udruget; et Kuld smaa Unger saas, og desuden fandt jeg denne Gang Reden i Nærheden af den befærdede Vej, hvor jeg ogsaa de foregaaende Aar havde set et Par holde til. Reden indeholdt kun 2 Æg, hvoraf Ungerne udrugedes d. 28. Maj.

Min Formodning om, at Spoven ogsaa ynglede andre Steder paa Øen, fik jeg bekræftet, idet jeg saa et Par sandsynligvis ynglende paa et ikke tidligere undersøgt Hedeterræn 5 km fra de øvrige Pars Tilholdssted.

Der er saaledes Grund til at antage, at Storspoven er i Tiltagende paa Fanø, og dette skyldes sikkert ikke mindst, at Øens Jægere sjældent skyder Spover og i hvert Fald ikke har drevet denne Jagt af Betydning i Juli Maaned.

Med den nugældende Fredningstid til 1. August vil Spoven endnu have Betingelse for at brede sig til andre vestjydske Heder og Moser. Eksemplet fra Fanø viser, at denne Fugl godt kan trives paa mindre afsides Arealer, blot den fornødne Fred er tilstede.

Fortsatte ornithologiske Iagttagelser paa Anholt.

Af R. HØRRING og H. MADSEN.

Om vort første Besøg paa Anholt d. 22.—26. Juni 1934 og vore Iagttagelser dér er der gjort Rede for i dette Tidsskrift Bd. 30, 1936, S. 214.

I 1937 besøgte Prof. B. HANSTRÖM Øen d. 5.—8. August, hvor han sammen med Amanuensis E. DAHL ogsaa undersøgte Anholts Avifauna; I »Fauna och Flora«, 1937, S. 241—248 har han givet en Fortegnelse over de iagttagne Fugle. Han forøger Anholts Avifauna med 5 Arter, som hverken var iagttaget af JOHS. LARSEN eller os. Da hans Besøg faldt